

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 1. De actibus prohibitis 6. Decalogi præcepto, Non mœchaberis,

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

insurgunt in mente cogitationes de modo eiusdem vindictæ: ex cuius gravitate, genus istud peccati iudicandum est mortale esse: nisi defectus plenæ deliberationis excuset, prout loco cit. attigit idem Toletus.

127. Secundum statum ira habet in ore, ubi parit clamorem, contumeliam, & blasphemiam. Clamorem quidem faciendo ut vocem extollamus, multa inordinate, & confuse iactantes; contumeliam vero iactando conuicia verborum in proximum, blasphemiam demum, iactando in Deum. Atque de hac dictum est antea in lib. 18. tract. 2. De contumelia dicitur in sequenti libro 24. commodius, propter affinitatem quam habet cum detractione: ad hanc enim perinde affecta est ac rapina ad furtum ut ibidem tractatur. De clamore illud tantum occurrit monendum quod ibidem Toletus habet: cum ex se veniale peccatum esse: fieri autem mortale ob scandalum.

128. Tertium denique statum ira habet in operis executione: qua ex parte generat rixam: quæ ex Diuo Thoma 2. 2. quest. 41. artic. 1. est quoddam bellum inter priuatas personas percutientes se mutuè ex ira; suoque genere peccatum esse mortale, patet: tum ex eo quod D. Paulus ad Galat. 5. eam numeret inter peccata carnis, quæ qui agunt regnum Dei non possidebunt: tum quia repugnat charitati & iustitiæ: ut pote spectans eo ut damnum corporale inferatur proximo. Aduerte tamen ex eodem D. Thoma ibidem: ex parte eius qui non est inuasor sed solum defensor, rixam nullum peccatum esse in illo, si non plus repugnet, aut lædat inuasorem quam necessarium sit se defendendum: neque ex odio inuasoris, aut ex ira inordinata id faciat; sed ex ordinato amore sui ipsius: quandoquidem licitum est vim vi repellere cum moderamine, ut dicitur, inculpatæ tutelæ. Item peccatum solummodo veniale esse si in alterutro prædictorum, ipse modicum excedat. Quod si multum excedat peccatum erit mortale. Ex parte autem eius qui est inuasor, non datur excusatio à mortali: nisi illa communis ex defectu deliberationis, aut exiguitatis materiæ seu damni illari: qua ratione à mortali frequenter excusantur rixæ pueriles, & per consequens ab excommunicatione lata in Clerici percussorem.

DEO GRATIAS.

LIBER SEPTIMVS, ET TERTIVS OPERIS VIGESIMVS SECVNDVS.

IN QVO TRADITVR SPECIALIS RATIO
iudicandi de peccatis, habito respectu ad sextum, & nonum Decalogi præceptum.

PRÆFATIO.

Hæc ratio continetur explicatione, tum actuum qui talibus præceptis prohibentur: tum peccati luxuriæ; tum etiam peccati gulæ, quod est ei affine. Complectetur ergo hic liber quatuor capita, quorum primum erit de actibus, qui prohibentur sexto præcepto, Non mœchaberis; secundum de iis, qui prohibentur nono, Non concupisces uxorem proximi; tertium, de peccato luxuriæ; & quartum, de peccato gulæ. De hac autem materia tractatur in Decreto Gratiani causa 32. & 36. per plures questiones: & in Decretalibus habetur titulus De adulteriis, & stupro. Tractatur etiam à D. Thoma 2. 2. quest. 153. & 154. & à pluribus aliis tum Theologis, tum Summulariis; tum etiam Catechistis: quorum nonnullos Sebastianus Medices commemorat in summa de peccatis, tit. 8. quest. 1. quibus accesserunt aliquot recentiores.

CAP. I.

De actibus prohibitis sexto Decalogi præcepto.
Non mœchaberis.

SVMMARIVM.

- 1 Actus prohibiti sexto præcepto Decalogi.
- 2 Cogitationum turpium exclusio à peccato ob defectum voluntarij.
- 3 Excusatio pollutionum nocturnarum ob eandem causam.
- 4 Ad quid reneatur puella cum opprimitur.
- 5 Contactus carnales sic de se indifferentes sunt, ut contigat plurimum peccata esse mortalia; & quando contingat; & cuius speciei sint.
- 6 De his que sunt non carnalis, sed honeste delectationis causa, ac de his que sunt inter coniuges.
- 7 Iudicium de aspectibus turpibus quando sint, aut non sint peccata mortalia.
- 8 Iudicium de verbis turpibus siue prolatis, siue auditis.

Sexto Decalogi præcepto prohibetur, ut notatum est à D. August. quest. 71. in Exodum non tantum adulterium: sed etiam omnis carnalis actus voluntarius: siue sit copula, siue pollutio carnalis, siue actus ad copulâ aut pollutionem carnalem disponens: hicque rursus; siue sit exterior, siue interior, atque exterior; siue sit factum aliquod; nimirum libidinosus aspectus, aut contactus, puta osculatio, aut aliud eiusmodi; siue etiam aliquod verbum; ut sermo impudicus & cantilenæ lasciuæ. Interior vero; siue sit mentis, ut cogitatio libidinosa: siue voluntatis, ut propositum committendi actum carnalem, & deliberata de eo complacencia. Nam ad actum etiam interiorum libidinosum, prohibitio huius præcepti extendit, patet per illud Matth. 5. Audistis, quia dictum est antiquis, Non mœchaberis. Ego autem dico vobis, quod omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mœchatus est eam in corde suo. Patet adhuc ex eo, quod complacencia in imaginatione rei turpis, sit plane similis ei quæ contigit in eisdem rei vfu, ut ostenditur à simili: quia ex imaginatione occisionis, vel crudelis tractationis inimici, afficitur quæ eadem ratione

ratione qua solet affici ille, qui habens inimicum in sua potestate, ipsum male tractat. Vnde intelligitur similem quoque esse in malitia. Nec obstat quod simplex complacentia sit affectus inefficax: quia inde non impeditur rationem peccati, pater ex inuidia, qua peccatur dolendo de bono, & gaudente de malo proximi.

Excusatio à peccato transgressiois sexti precepti.

SECTIO I.

NOTandum est autem pro praxi, in huiusmodi actibus rationem peccati cessare, si cesset ratio voluntarij. De quo late Salas 1. 2. tom. 2. tract. 3. disp. 6. sect. 1. & 2. Sufficit autem pro praxi quod nullum peccatum sit nisi voluntarium. Vnde intelligitur primo, à peccato excusari turpes cogitationes, quas aliqui patiuntur omnino contra voluntatem suam, ita vt nolint eas, nec præbeant eis occasionem, vacando operi, ex quo nascantur. Quamquam etiam vacando tali operi, (dummodo absit periculum consensus) excusatio esse potest, si id ipsum opus sit de felicitate, vt adire confessiones, atque exercere ipsum incumbat ex officio, vel ex necessitate ad vitandum aliquod notabile damnum, ex eiusdem omissione incurrendum in persona, aut in bonis externis. Pro quo Ioan. de Salas in seq. sect. 7. varios authores adfert. Vacando autem rei illicitæ, ad licitæ quidem sed nullatenus necessariæ, non censetur iusta adesse excusatio: quia nulli peccatum proprium debet patrocinari.

Intelligitur secundo, à peccato excusari pollutiones quæ in somno contingunt, nisi in vigilia procuratae sint per cibos calidos, aut per potum vini meri, aut per turpes cogitationes voluntarias, aut per certam corporis compositionem in lecto, ex qua pollutio nasci solet. Vbi aduerte si talia fiant ea intentione vt ex pollutione delectatio carnalis habeatur, peccatum mortale committitur; voluntarie scilicet carnalem delectationem desiderando in sua causa. Sin fiant ob aliam finem, neque ipsa sint de se mala, finisque bonus sit & honestus (qualis censetur releuatio ab aliquo morbo, vel liberatio à carnali stimulo) excusationem à peccato esse posse: non obstante periculo pollutionis; dummodo huic aduenienti non adhibeatur consensus. Qua de re Nadar. in Enchir. cap. 16. numero 17. nosque in sequenti cap. tertio, cum de molitite.

Intelligitur tertio, carnalem copulam per vim extortam excusari à peccato (adde & contingere sine violatione virginittatis, vt ex multis Patribus per aliquot Canones Gratianus, 32. quest. 5.) si persona quæ vim patitur non consentiat voluntate deliberata ad actum ipsum. neque in eam delectationem quæ sensu percipitur in tali actu. Vbi aduerte non requiritur ad istiusmodi excusationem, vt delectatio non sentiat in parte iustitia; quia id non est in hominis potestate, cum delectatio eiusmodi sit naturalis: requiritur vero vt voluntas, sicut potest, cum sit libera, non consentiat de liberate in eam.

An autem in puella quæ opprimitur, requiratur vt propriis manibus, aut clamoribus resistat, repellendo à se conantem opprimere, difficultas aliqua est. De qua Nauarri opinio est in Enchir. cap. 16. num. 1. eam non teneri manus iratas iniicere in inferentem vim, nec clamore se defendere (et si non probet dictum Soti lib. 5. De iustitia & iure, quest. 1. art. 5. quod talis non teneatur manibus, aut aliis membris suis resistere) dummodo non componat se, accommodetque ad obsecrum actum.

Cæterum videtur rationi consentaneum requiri, vt clamet, si clamando possit violationem vitare, sine magno notabili que damno suo: quale contingeret si oppressor mortem ei minaretur, si clamet. Idem iudicium est, si nihil proficeret clamando, vt existens in sylua; vbi ex clamore nullum auxilium sperare potest: aut si ex nimia verecundia clamare non audeat. Similiter vt propriis manibus, aliisque corporis partibus resistat; neque vilo modo componat, accommodetve se ad turpem actum illum, requiritur (nisi verecundia nimia, aut iustus timor damni notabilis, puta mortis, infamiae, aut amissionis bonorum omnium excuset) merito videtur: quia per talem resistentiam debet se munire aduersus periculum consentiendi in turpem actum: ac tenetur quantum potest impedire proximum, ne flagitium perpetret. Sive

hoc enim sit illud negligere sine proprio notabili damno, vnde excusationem à peccato habere valeat, nulla ratione apparet.

Porro vari studio à puella vitandi sunt contactus, per se impudici quos patiendo, exponitur perinde periculo pollutionis, ac eos agendo: non enim tantum actiuus, sed etiam passiuus contactus impudicus, illam proximè excitat; ideoque vitandus est sub mortali iuxta post dicenda.

De osculis, & aliis contactibus turpibus.

SECTIO II.

NOTandum est præterea quoad actus præuios ad opus carnis, nempe quoad oscula, amplexus, ceteroque tactus turpes; eos non quidem semper, vt plurimum tamen, esse peccata mortalia.

Quod qua ratione accipi debeat, sequentibus propositionibus declaratur.

Prima est: Tales actus esse ex suo genere indifferentes. Ratio est: quia consistunt in sensus functione, quæ tantum ex fine in quem vsurpantur, bona est vel mala: ita vt nihil obstat quin sint liciti, si fiant non quidem affectu concubitus illiciti, sed ad testandam signi externo benevolentiam secundum honestam patriæ consuetudinem; aut certe ob necessitatem, qualis est medicationis infirmis; aut ob aliquam aliam rationabilem causam: neque deprauetur circumstantia aliqua mala: prout deprauari contingit, si non seruetur decorum, aut detur scandalum, sicut dari potest ab Ecclesiastico, maxime à Religioso, osculante sceminam, etiam tantummodo ad amicitiam erga eam testandam. Quod si iidem tactus fiant praua intentione (quod vnus probabiliter suspicans in altero, tenetur ex charitate eisdem contactus quantum commode potest declinare) peccata sunt mortalia aut venialia, eadem ratione qua intentio ipsa prima fuerit mortaliter, aut venialiter mala: prout deduci potest ex dicto illo Domini Matth. 5. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam (intellige extra matrimonium) iam mæchatus est eam in corde suo.

Secunda propositio: Oscula, amplexus, aliive id genus actus, quos coniugium non cohonestat, si deliberate fiant, animo oblectandi se carnaliter, seu potiundi venerea delectatione ex eis confluente, peccata sunt mortalia. Ratio est: quia tales actus cum tali delectatione ordinantur natura sua ad concubitum tanquam ad finem, prout patet: tum ex eo, quod bruta eiusmodi tactibus vtantur cum se ad coitum præparant: tum ex eo, quod natura in iisdem tactibus voluptatem apposuerit sicut in coitu: illique ad instar huius, immutent corpus, ipsumque delectent. Iam vero finis malus, malitia sua inficit media ad ipsum ordinata. Cum igitur concubitus extra matrimoniū malus sit mortaliter, tactus quoque ad eum ordinati erunt mortaliter mali. Ita sentientes authores magno numero refert Thomas Sanchez lib. 9. De matrimonio, disput. 46. num. 7. Et ad confirmationem facit, quod Apostolus ad Galat. 5. vers. 19. inter peccata quæ excludunt à regno cælorum ponat impudicitiam: quæ, vt habet D. Thomas 2. 2. quest. 154. art. 1. ad 5. pertinet ad actus instantes actum venereum, quales sunt oscula, tactus, & alia huiusmodi.

Locum habet autem hæc propositio in eius generis tactibus, sine ij fiant circa partes secretiores corporis, sintque de se impudici: siue circa alias quascumque, nec sint de se impudici. Id quod Nauarri. in Enchir. cap. 16. num. 11. attingens; addit habere locum iuxta doctrinam D. Thom. & interpretum ipsius quantumuis quis tales actus vsurparet circa personam quam desiderat aut sperat accipere in coitum, si nondum acceperit. Porro in istiusmodi peccato non contingit (sicut in aliis pluribus) excusatio à mortali per materiæ leuitatem. Ratio est, quia omnis voluptas venerea extra matrimonium captata, ordinatur de se ad finem mortaliter malum, puta fornicationem, quæ in talem voluptatem influit malitiam suam, tanquam finis in medium ordinatum ad ipsam. Vnde cum in fornicatione non detur modicum excusans à mortali, neque datur in eadem illa voluptas. Ad cuius argumenti vim intelligendam, aduerte voluptatem veneream dependere ex motu quo substantia seminis incalcens ex commotione spirituum genitorum descendit ad

GINAI
RAXIS
P. P.
EV

partes obscenas: qui descensus suapte natura ad naturam ad actum generandi, medianse feminis effusione, mortaliter (si per matrimonium non cohonestetur) malum, tanquam fornicarium.

Tertia propositio: Quando tactus, amplexus, aliaque id genus ordinantur ad illicitum concubitum, sunt in confessione aperienda cum suis circumstantiis, tanquam peccata pertinentia ad eandem speciem, ad quem pertineret concubitum inter personas flagitium eiusmodi consummantes; nempe ad incestum, si sint personarum sanguine iunctarum; sin sint Deo per votum castitatis dicata; ad sacrilegium: & sic de ceteris. Cum enim libidinosus tactus est sui ipsius ad mollietatem; cum vero bestiarum, ad bestialitatem. Hęc propositio (pro qua multos refert Ioan. de Salas 1. 2. tom. 2. tract. 3. sect. 22.) ex eo patet: quod tales actus hęc ipso, quod ordinantur ad carnalem copulam, malitiam eius participant tanquam derivatam ex fine ad media. Ceterum circa eandem ac ceteras propositiones notandum est, id quod loco cit. a num. 10. Sanchez auctoribus allatis habet: tactus de se impudicos, quales sunt partium verandarum, aut verendis proximarum, vsurpatos sine necessitate, nunquam excusari a mortali: vt nec fornicatio excusatur. Ratio, quia pręter indecentiam, coniunctum habent periculum maximum fornicationis: cum ex natura rei tendant ad delectationem veneream, illamque valde excitant. De eo autem quod ille subiungit locum esse excusationem ex materia paruitate in nonnullis actibus: eius generis, si careant tum desiderio delectationis venereę, tum periculo consensus in illam. De eo inquam, quidquid sit in speculatione, dubium non est in praxi, quoslibet tales esse improbandos, ac curandum serio ne transeant in consuetudinem, quę vix caret periculo inducendi in mortalem consensum: & qui amat periculum peribit in illo, Ecclesiastici 3. Cui periculo maxime obnoxius esse iudicandus est ille, qui ex ea experientia, quam de sua infirmitate habet, nouit consensum turpitudinis venereę se trahi solere oblatu eiusmodi occasione.

Quarta propositio: Quando tactus, amplexus, &c. sunt non libidinosę, sed honestę delectationis causa inter personas aliquas, de quibus nequit suspicio esse turpitudinis, non sunt peccata, saltem mortalia. Hęc est Caietani in summula, verbo Impudicitia, & Nauarri in memorato num. 11. vbi excusat eos qui causa honestę cuiusdam delectationis (ex amore scilicet suauitatis etatis, ad eum modum quo solent nutrices infantulos) tangunt, osculantur & amplectuntur pueros, aut puellas, cognatos aut cognatas. Verumtamen quidquid item sit in speculatione, id in praxi videtur cauendum ob periculum vltioris consensus in libidinosam delectationem, vel etiam in pollutionem; ratio habita alicuius temperamenti & dispositionis corporis.

In cuius rei gratiam aduerte prædictos actus etiam si proueniant ex honesta amicitia (vtpote fundata in consanguinitate & affinitate, aut etiam in aliqua societate, seu vitę instituto laudabili) non coerceri tamen termino eiusdem amicitię, fouendo coniunctionem animorum, sed vltius cetero desiderium coniunctionis corporum, ad perceptionem voluptatis venereę, positę in feminis resolutione; ad quam talis actus tanquam dispositiones & præambula tendunt natura sua: vt patet ex iis quę in bestiis contingere notantur. Pro maiore autem intelligentia aduerte amplius, duplicem ex prædictis actibus delectationem posse prouenire: vnā libidinosam, quę sentitur in carne cum spirituum generationi subseruiens, & commotione circa partes libidinosas: alteram qua propriij vel alieni corporis tactus placet ob solam proportionem, & naturę conformitatem rei tactę, cum organo tangendi: hęcque est cui conuenit honestam esse posse: non autem illi, nisi per matrimonium cohonestetur.

Quinta propositio: Si coniuges, tales tactus inter se exercent delectationis tantummodo causa peccant solum venialiter. Ratio est: quia concubitus ipse ad quem illi referuntur, inter coniuges (quod Sanchez auctoribus magno numero in eam sententiam citatis tractat in præcedenti disput. 11.) non est peccatum plusquam veniale: quantumcumque fiat carnalis delectationis solum causa: quia malitia eiusmodi tantum est peruersionis finis: qua coniugalitatis copula prin-

cipaliter exercentur propter delectationem, quę adiuncta est illi vt quid accessorium. Quale exercitium aduerfatur quidem rectę rationi: non tamen adeo grauiter, vt sufficiat ad mortale: præsertim cum id ipsum non obflet quin copula ipsa contineatur limitibus matrimonij: ac de se ordinetur ad prolis generationem.

Iam allatam propositionem posse etiam locum habere in sponfo, & sponsa de futuro (nisi sponsalia essent conditionata, necdum implera esset conditio) ex eo doceri videtur, quod etsi copula non sit eis licita pro illo statu, licitum est tamen vti præambulis: quia sicut matrimonium cohonestat copulam: ita sponsalia (quę matrimonij initium sunt) cohonestare debent tales tactus: præsertim cum per illos amor foueatur in ordine ad matrimonium inueundum: atq; contractus de futuro matrimonio sponsalium nomine significatus det ex natura rei facultatem ad actiones ordinatas ad coniugalem copulam. Id quod a Caiet. traditum 2. 2. quęst. 154. art. D. Nauar. commendat in Enchir. cap. 16. num. 12. plurimiq; sequuntur relati a Iohanne de Salas in memorata disp. 6. sect. 26. Sed vt Nauar. ipse admonet, requiritur vt in vltimo eiusmodi præambulorum cautela sufficiens adhibeatur, ne inde contingat pollutio aut periculum probabile illius incurrendę, aut in illam consentiendi, aut etiam in copulam coniugalem ante matrimonium re ipsa contractam. Quando enim est tale periculum, tactus semper sunt illiciti inter quoscumq; fiant, & quoniam raro contingit tale abesse, quando sponsus & sponsa in secreto loco se osculantur, tangunt & amplectuntur, valde expedit tales opportunitates eis nõ permittere, donec matrimonium contraxerint, vt idem Nauar. merito addit. Quę eadem aliis adhuc citatis habet Sanchez in lib. 9. De matrim. disput. 46. quęst. 4.

Addens inter cetera, num. 52. quod etsi amplexus & oscula habita inter sponsum & sponsam, in signum tantum benevolentię ac sine periculo pollutionis, non sint peccata plusquam venialia: tactus tamen impudicos, seu partium verandarum, aut eis proximarum, in eis eosdem, peccata esse mortalia: quia cum proximi sint copulę, illis tantum licent, quibus copula tunc temporis licet, hoc est, solis coniugatis: quandoquidem tales suapte natura ordinantur ad feminis effusionem, illicitam extra matrimonium quidquid de eo facta sit promissio: sicut illicita est acceptio rei alienę inuito domino: etiam si ab hoc se illius venditione facta sit promissio. De quo Ferdinandus Rebellus De oblig. iustitię par. 2. lib. 3. quęst. 19. sect. 2.

Aduerte obiter quod habet de Salas in fine sectionis 16. sponsam de futuro non teneri ex iustitia permittere sponfo supra dictos tactus licitos, neque eos facere ipso poscente: quia promissione sua obligauit se tantum ad matrimonium suo tempore contrahendum.

De aspectibus turpibus.

SECTIO III.

Idem esse de aspectibus, ac de tactibus turpibus iudicium ferendum, quoad rationem peccati, est quidem multorum sententia quos refert Sanchez in lib. 9. De matrimonio disput. 46. quęst. 2. Sed videtur diuersitas agnoscenda, sicut etiam Sanchez ipse agnoscit cum Caietano in verb. impudicitia & in verbo Delectatio. §. Secundum an delectatio. & in tom. 1. Populi. tract. 14. dub. 3. & cum Nauar. in Enchir. cap. 16. num. 11. ac nonnullis recentioribus. Cum enim turpis tactus suapte natura ordinatur ad carnalem copulam, consensus in illorum delectationem sensibilem, est quasi inchoatio quędam copulę, & est consensus in delectationem de eadem. Turpes aspectus vero, cum ad veneream non adeo ordinantur (constat enim non excitare tantopere ad talia appetitum sensitiuum, quanto pere tactus turpes excitant) non debent tam facile, quam illi de mortali damnari. Pro quo de Salas in præced. sect. 23. nu. 153. multos citat.

Ceterum pro praxi videntur propositiones hæc tenendę. Prima. Turpes aspectus, si vsurpentur ad delectationem veneream, peccata esse mortalia eiusdem speciei, cuius est ipsum opus venereum. Hęc patet ex dicto Domini Matth. 5. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam concubitus est eam in corde suo. Vnde confitendo de illis, excipere oportet circumstantias, perinde ac de operibus

confitendo

confitendo, sicut in præced. sect. 2. propol. 3. dictum est de tactibus turpibus.

Secunda. Eosdem quoque usurpatos ob solam curiositatem, cum fuerint valde turpes (vt cum sine virginitate vir aspicienda femina vel contra) cenferi peccata mortalia. Ratio est: quia valde aduerantur naturali honestati: vnde ex Genesi cap. 3. primi parentes quantumvis matrimonio coniuncti, statim a cognouerunt se nudos esse, consuerunt folia ficus, & fecerunt ibi perizonata, consulentes scilicet pudori. Deinde quia illi valde periculosi sunt: vt pote valde efficaces ad prouocandum veneream libidinem, vt constat ex Dauide viro alioqui sanctissimo, qui inspecta muliere nuda lauante se, ita in illius concupiscentiam exarsit, vt nullo Dei timore reuocaretur à flagitio non tantum adulterij, sed etiam homicidij, ex lib. 2. Regum cap. 11. Et ratio est: quia talis aspectus facit vt phantasia apprehendat rem aspectam, non solum vt delectabilem visui, sed etiam vt delectabilem tactui carnali, ex qua phantasia imaginatione, affectus ad carnalem delectationem sequitur naturaliter, commotioque spirituum, & ex ea descendit feminis ad partes obscenas, & rebellio in iisdem. Ad hoc vt curiosus aspectus solite vitandi sint tanquam facile perducentes ad lapsum. Quod expertus Dauid, in Psalm. 118. orat: Auerte oculos meos ne videant vanitatem. Et S. Iob, vir perseuerans in innocentia sua pepegit foedus cum oculis suis, ne vnquam cogitaret de virgine, ex eiusdem historia cap. 21.

Tertia propositio. Partium non verendarum aspectus, si ob solam curiositatem fiant absque desiderio voluptatis venereæ, aut periculo notabili consentiendi in eam, non esse peccata de se mortalia. Ratio est: quia turpitudine illorum non est tanta de se, nec illi tantopere de se ad veneream libidinem incitant, vt malitiam mortalis suo genere esse, cenferi debeant. Vnde intelligitur quid iudicandum sit de iis qui consentunt se aspectus turpes habuisse; aut occasionem habendi aliis dedisse: sine intentione tamen consentiendi in veneream libidinem, siue suam siue alienam. Nimirum eos non excusari à mortali, si nihilominus periculum talis consensus adfuerit suum in ipsomet. Nam Ecclesiast. 3. Qui amat periculum, peribit in illo: siue in aliis, cum quis dans alteri occasionem talis ruina, vacando rei quæ nec necessitatem, nec pietatem habet, peccet: contra charitatem in re notabili. Pro quo videnda sunt de scandalo actiuo tradita in præced. lib. 14. in priore parte cap. 4.

Atque hinc ratione periculi, ille qui coeuntes coniuges aspiceret tantum ex curiositate, mortaliter peccaret ob vehementem incitationem ad libidinem, natam inde sequi. Item eadem de causa mortaliter peccaret coniuges coeuntes in loco publico. Itemque ob eandem rationem mortaliter peccaret vir qui feminam nudam curiose aspiceret, aut feminam quæ virum. Quod si vir virum, aut femina feminam taliter aspiciat, minor quidem indecentia est: potest tamen mortale esse ratione consensus in voluntatem vel in actum turpem, vel ratione scandali.

Aduerte autem periculum quod in hac re non est de se notabile, cenferi posse notabile respectu aliquorum infirmorum. Et ita licet demus quod Sanchez habet in cit. disput. 46. num. 27. non esse mortale si vir respiciat virum nudum, aut femina feminam nudam, neque (quod idem in num. 31. addit.) mortale esse aspiciere brutorum concubitum, vel partes ipsorum foedas turpiter commotas; tamen vtique negandum est, si adeo vehemens fuerit aspectus propeusio ad libidinem, vt inde venerea delectatio in ipso redundet.

Cuiusmodi infirmitate, cum ex mala educatione prauaque consuetudine plerique hodie laborent, non sunt tales aspectus à Confessario facile tolerandi, tanquam excusato à peccato mortali ex materia leuitate; vt nec peccatorum nudationes in feminis, per quas ex præbent iisdem infirmis occasionem ruina: nam esto eiusmodi nudationes non sint de se mortaliter malæ (quod declarat Cas. et. 2. q. 169. art. 2. ad 1. dub. 1. vers. Ad obiectionem autem, &c.) nihilominus tamen vsurpatio earum cum tam graui proximi periculo ac damno, non potest (nisi forte per ignorantiam inculpabilem, aut iustam aliquam necessitatem) à mortali excusari. Id quod Caiet.

non negaret: cum ibid. addat, quod vbi talis nudationis consuetudo non est, ea inhienda sit, ac cito extirpanda ne crescat: quoniam habenda est ratio ne animi iuuenum mollescant.

De verbis turpibus.

SECTIO IV.

DE grauitate peccati quod committitur loquendo, aut audiendo, aut scribendo turpia verba dicandum est, sicut de grauitate illius quod committitur aspectu turpi: nempe ex adiuncta voluptate venerea notabili, aut eiusdem notabili periculo mortale esse. Contingens autem ex solamini leuitate, & vani tantum cuiusdam solati gratia, percepti ex artificio dicendi, sine affectu delectationis venereæ peccatum esse tantum veniale, nisi ipsum aggrauetur circumstantia scandali mortalis; vt fieri potest quando præsentis propensio ad libidinem, ac in se debiles, & verba sunt valde impudica. Atque istud quod dicitur de vsu verborum turpium, dicendum est eadem ratione de nutibus & gestibus atque cantilenis turpibus.

Agit alius citatis Sanchez plenus de his in memorata disput. 46. quæst. 3. sed cum sit res ex se satis clara, sufficere addere pro praxi, quæ ex iisdem ipse bene infert. Primum est: excusari à mortali eum, qui simulate præ se fert lætitiã, etiam ridendo, dum turpia dicuntur, aut gestibus simulantur, ne inurbanus habeatur, aut de hypocritis damnetur, aut scematis laceffatur, interea carens omni venerea delectatione notabili, ac illius periculo. Non excusaretur tamen à mortali si in eo, ipse esse causa cur alii mortaliter peccarent, aut exponerentur probabili periculo peccandi mortaliter; vt si præstaret autoritatem ipsis verbis aut gestibus turpibus, ita vt eis tanquam cohonestatis risu ipsius, iidem alij se carnaliter oblectare non dubitent. Nec etiam excusatur si propterea rideat, quod exiffimari velit deditus venereæ turpitudini; & ea de causa laudari ac magnificari: quoniam de re mortali gloriam querere peccatum est mortale ex doctrina quam tradit Nauar. in Enchir. cap. 23. num. 12.

Secundum est: peccatum mortale esse, comœdiis interesse, in quibus res turpes representantur, aut modus representandi est turpis: si quidem audiuntur ob carnalem delectationem inde prouenientem, aut ob curiositatem quidem solam, sed coniunctam cum periculo notabili consentiendi in eiusmodi delectationem, aut certe cum scandalo: vt contingere potest maxime Ecclesiasticis; qui eo præsertim nomine prohibentur talibus nugis interesse. De consecr. dist. 5. cap. Non oportet, 2. & de vita & honest. Cleric. cap. Clerici, 2. Multo vero magis peccare censendi sunt qui tales comœdias aut componunt, aut exhibent, cum sint causa ruinae multorum. Nec refert quod eam non intendant: quia dant ei sufficientem causam.

Tertium est: pari ratione peccare mortaliter cantantes aut audientes cantari cantilenas, plenas lasciuia ad veneream prouocantibus. Quartum est: idem esse dicendum de pingentibus imagines lasciuas, vt feminam detectis verendis aut velo transparente operis. Quintum est: lectione librorum tractantium de turpibus amoribus, peccatum mortale committi si in ea intendatur voluptas venerea, consurgens ex apprehensione rerum turpium, de quibus idem libri tractant: aut si non intendatur quidem voluptas venerea, fiatque lectio ex curiositate tantum; sed cum probabili periculo consentiendi in talem voluptatem enascentem. Ob quod periculum in regula 7. Indici editi iussu Concilij Tridentini omnino tanquam inuehentes bonorum morum corruptionem prohibentur libri, qui res lasciuas & obscenas ex professo tractant, narrant, aut docent, atque iisdem tum legi tum haberi prohibeatur sub mortali in bulla Pij IV. eidem Indici præfixa. Permittuntur tamen in eadem regula, antiqui ab ethnicis conscripti ob sermonis elegantiam & proprietatem: sed cum restrictione vt pueris nulla ratione prælegantur.

**